

XALQARO NORDIK UNIVERSITETI

**«O‘ZBEKISTON — 2030” STRATEGIYASINI
AMALGA OSHIRISH YO‘NALISHLARI VA
ISTIQBOLLARI YOSHLAR NIGOHIDA»
MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYA**

Toshkent – 2024

IV SHUBA

- Turdimurodov Ш.Н.** Предпосылки и этапы развития современных финансовых технологий 322
- Khamidova A.Kh.** Xalqaro standartlarga muvofiq pul oqimlari to'g'risida hisobot tuzish..... 329
- Turdiyeva G.S., G'aybullayeva K.E.** Yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda iqtisodiy rivojlanishidagi tutgan o'rni 332
- Ergasheva R.B.** Yashil iqtisodiyot haqida tushuncha, uning jamiyat hayotidagi o'rni va ahamiyati 334
- Berdimo'minova Z.Z.** O'zbekiston va qozog'iston mamlakatlarida iqlim o'zgarishing aholi turmush darajasiga ta'siri 336
- Abdulhamidov S.A.** Globallashuv jarayoni va uning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri 340
- Джавадова Т.И.** Успешные примеры международного экономического сотрудничества нового Узбекистана: опыт и перспективы..... 344
- Zarekeyev A.A.** O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tishi: muammolar va imkoniyatlar..... 348
- Mirzayev U.N.** Turistik xizmatlar xususiyatining «4 ta S» bilan ifodalanishi hamda xizmat ko'rsatish paketi..... 351
- Турумов Б., Камилова Н.А.** Современный механизм обеспечения международной экономической безопасности 355
- Рахимов Б., Камилова Н.А.** Кадровая политика предприятия в вопросе повышения эффективности производства..... 361
- Sadriddinova S.S.** O'zbekistonda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda jahon mamlakatlari bilan hamkorlik munosabatlarini o'rnatishdagi o'rni 364
- Sultonov D.** O'zbekiston iqtisodiyoti modernizatsiyasi, barqaror iqtisodiyot va jahon mamlakatlari bilan xalqaro hamkorlik masalalari..... 369
- Normamatov O.N.** Turizm sohasida interaktiv xizmatlarni veb-sayt, mobil ilova va chatbotlar shaklida mijozlarga xizmat ko'rsatishni shakllantirish 372
- Nabiyev R.A.** Talabalarda ichki turizmدا onlayn gid xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha malakalarini shakllantirish 377
- Xalilova M., Muxtorova U.K.** Aholi turmush darajasi va uning sifatini belgilovchi miqdorlar..... 382
- Raxmonova Z.R.** Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa darslarini o'tkazishda o'zbek xalq cholg'ularini o'rgatish uslubiyoti (boshlang'ich sinflar misolida) ...386

3.Ващалова Т.В. Экологические основы природопользования. Устойчивое развитие: учебное пособие. – М.: Юрайт, 2020. С. 56.

4. Иванова Н.И., Левченко Л.В. «Зеленая» экономика: сущность, принципы и перспективы. //Вестник Омского университета. Серия «Экономика». 2017. № 2 (58) С.20-21.

5. David Pearce and Edward Barbier: Blueprint for a Green Economy. Earthscan, London, Great Britain, 2019. 192 pp.

6. Beder S. 2017, "Environmental economics and ecological economics: the contribution of interdisciplinary to understanding, influence and effectiveness", Environmental Conservation, vol. 38, № 2, 140-150 pp.

7. www.daryo.uz 01.01.2022

8. www.uz.undp.org 1.03.2021 ,

GLOBALASHUV JARAYONI VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI

Abdulhamidov Sarvarbek Akramjon o'g'li¹

¹*Qo'qon universiteti talabasi*

sarvarabdulhamidov019@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada globallashuv qanday jarayonligi va uni mamlakatimiz iqtisodiyotiga ko'rsatayotgan ta'sirining asosiy jihatlari, ijobiy va salbiy tomonlari haqida so'z olib borilgan. Globallashuv jarayonining asosiy xususiyatlari ko'rib chiqilgan. Maqolani yakunida keltirilgan ma'lumotlar asosida muallif tomonidan umumiy xulosalar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: globallashuv, iqtisodiy o'sish, eksport, import, transmilliy lashtirish, mintaqaviylashtirish, liberallashtirish.

Abstract: This article discusses the main aspects, positive and negative aspects of the process of globalization and its impact on the economy of our country. The main features of the globalization process have been considered. Based on the information presented at the end of the article, the author gave general conclusions.

Key words: globalization, economic growth, export, import, transnationalization, regionalization, liberalization.

Аннотация: В данной статье рассматриваются основные аспекты, положительные и отрицательные стороны процесса глобализации и его влияние на экономику нашей страны. Рассмотрены основные особенности процесса глобализации. На основе информации, представленной в конце статьи, автор сделал общие выводы.

Ключевые слова: глобализация, экономический рост, экспорт, импорт, транснационализация, регионализация, либерализация.

Globallashuv allaqachon jahon iqtisodiyotiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Kompaniyalar global miqyosda faoliyat ko'rsatishi mumkin va iste'molchilar kengroq mahsulot va xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega. Bu iqtisodiy o'sish va farovonlikning oshishiga olib kelishi mumkin. Globallashuv - bu dunyoning turli mamlakatlari, mintaqalari va xalqlari o'rtasidagi aloqalar, o'zaro bog'liqlik va integratsiyaning kuchayishi jarayoni. U hayotning turli jabhalarini, jumladan, iqtisodiyot, siyosat, madaniyat, texnologiya va ijtimoiy munosabatlarni qamrab oladi. Globallashuv tovarlar, xizmatlar, kapital, ma'lumotlar va odamlarning chegaralar orqali tez o'tishiga olib keladi va dunyoning turli qismlari o'rtasida tobora yaqinroq o'zaro aloqalarni yaratadi.

Globallashuv har bir mamlakatni qiyosiy ustunlik, ya'ni eng kam miqdordagi resurslardan foydalangan holda eng yaxshi ishlab chiqaradigan narsalarga ixtisoslashishga undaydi. Ushbu konsepsiya ishlab chiqarishni samaraliroq qiladi, iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi va tovarlar va xizmatlar narxlarini pasaytiradi, ayniqsa ularni kam daromadli uy xo'jaliklari uchun qulayroq qiladi. Globallashuv ko'p jihatdan iqtisodiyotga borib taqaladi. Yangi texnologiyalar joriy qilinishi va takomillashtirilishi natijasida ishlab chiqarish hajmi va sifati ortdi. Masalan, bir necha yil ilgari umuman mavjud bo'lmagan texnologiyalar endilikda davlatlarning umumiy YaIM o'sishiga va taraqqiyotiga xizmat qilmoqda [1].

(1-jadval)

Globallashuvni asosiy xususiyatlari	
Mamlakatlarning o'zaro bog'liqligining kuchayishi	Xalqaro savdo, investitsiyalar, odamlar migratsiyasi, axborot va texnologiyalarning o'sishida namoyon bo'ladi.
Transmilliylashtirish	Ishlab chiqarish, moliya, marketing va boshqa iqtisodiy funktsiyalar milliy chegaralardan tashqariga chiqadi va xalqaro miqyosda muvofiqlashtiriladi.
Mintaqaviylashtirish	Mamlakatlar yaqinroq hamkorlik qilish uchun Yevropa Ittifoqi yoki NAFTA kabi mintaqaviy iqtisodiy bloklarda birlashadilar.
Liberallashtirish	Tovarlar, kapital va xizmatlarning erkin harakatlanishiga yordam beruvchi savdo va investitsiyalarni tartibga solish.

(ushbu jadval muallif tomonidan tayyorlandi.)

Globallashuv O'zbekiston iqtisodiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. So'nggi o'n yilliklarda O'zbekiston jahon hamjamiyati bilan faol hamkorlik qilib, iqtisodiy aloqalarini kengaytirib, xalqaro savdoda ishtirok etmoqda. Globallashuvning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'sirining asosiy jihatlaridan biri tashqi savdo hajmining oshishi hisoblanadi. Mamlakatda boshqa davlatlar bilan eksport aloqalari faol

rivojlanib, xorijiy investitsiyalar jalb etilmoqda. O‘zbekistonning eksport tovarlariga paxta, oltin, gaz, neft, to‘qimachilik, avtomobil va boshqa tovarlar kiradi. Globallashuv va savdo aloqalarining kengayishi natijasida O‘zbekiston yangi bozorlarga yo‘l olmoqda va eksport salohiyatini oshirmoqda, bu esa iqtisodiy o‘rishga xizmat qilmoqda.

O‘zbekiston tovarlari 100 dan ortiq mamlakatlarga eksport qilinadi. 2022 yilda MDH mamlakatlariga eksportning hajmi 7867 mln.AQSH dollarini tashkil etdi.

(1-rasm)

Eksport, MDH davlatlariga (yillik)

Manba: O‘zbekiston dinamika statistika portali. <https://siat.stat.uz/>

Boshqa mamlakatlarga eksportning hajmi 2022-yilda 11426.7 mln.AQSH dollarini tashkil qildi.

(2-rasm)

Eksport, boshqa davlatlarga (yillik)

Manba: O‘zbekiston dinamika statistika portal. <https://siat.stat.uz/>

Qayd etilishicha, so'ngi yillarda barcha tarmoqlardagi dasturlarga 31 milliard dollarlik to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar jalb qilindi. Natijada o'tgan 5 yilda sanoat 1,4 barobar, eksport 1,5 barobarga oshgan.

Kelgusi 5 yilda iqtisodiyot barqaror o'sishi uchun sanoatni yana 1,5 barobarga oshirish, eksportni 30 milliard dollarga yetkazish maqsad qilib qo'yilgan. Buning uchun 120 milliard dollar sarmoya, jumladan, 70 milliard dollar xorijiy investitsiya zarur [2].

Globalashuv O'zbekistonda infratuzilma rivojlanishini ham rag'batlantiradi. Mamlakatda transport tarmog'i, energetika, aloqa va boshqa tarmoqlarni modernizatsiya qilish uchun xorijiy sarmoya faol jalb etilmoqda. Bu jahon hamjamiyati bilan munosabatlarni yaxshilashga, kapital va texnologiyalar oqimi uchun qulay muhit yaratishga yordam beradi. Globalashuv O'zbekiston mehnat bozoriga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Transmilliy korporatsiyalarning rivojlanishi va xorijiy hamkorlar bilan o'zaro munosabatlari yangi ish o'rinlari yaratilishiga va aholi bandligini oshirishga olib keladi. Globalashuv O'zbekistonga qishloq xo'jaligi, tibbiyot, ta'lim va axborot texnologiyalari kabi turli sohalardagi ilg'or texnologiyalardan foydalanish imkonini berdi. Bu iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va uning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, globalashuv O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Turizmning o'sishi va chet ellik mehmonlarning oqimi mehmonxona biznesi, restoran sanoati, transport va boshqa turdosh tarmoqlarni rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Eksport va investitsiyalar hajmining o'sishi O'zbekistonda yangi ish o'rinlari yaratilishini rag'batlantirdi. Bu ishsizlikning kamayishiga va daromadning oshishiga olib keldi. Biroq globalashuv O'zbekiston mehnat bozori uchun global darajadagi raqobat, tez o'zgaruvchan texnologiyalar va bozor talablariga moslashish zarurati kabi muammolarni ham keltirib chiqarmoqda.

Biroq, globalashuv ham xavf tug'dirishi va ba'zi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, jahon bozorlaridagi o'zgarishlar, tovar narxlarining o'zgarishi O'zbekistonning iqtisodiy barqarorligiga ta'sir qilishi mumkin. Bundan tashqari, iqtisodiy ochiqlik daromadlar tengsizligining kuchayishiga va iqtisodiy foydaning notekis taqsimlanishiga olib kelishi mumkin. O'zbekiston kompaniyalari ichki va tashqi bozorda xorijiy kompaniyalarning qattiq raqobatiga duch kelishi. Bu esa ulardan mehnat unumdorligini oshirish, mahsulot sifatini yaxshilash va ishlab chiqarish tannarxini kamaytirishni talab qilishi mumkin. Bugungi kunda globalashuv natijasida O'zbekistondan boshqa mamlakatlarga ishlash uchun ketayotgan olimlar, shifokorlar va muhandislar kabi yuqori malakali mutaxassislarining chiqib ketishi kuzatilmoqda. Bu esa mamlakatimizda ilm-fan, ta'lim va sog'liqni saqlash sohaslarining rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Xulosa qilib aytganda globalashuv O'zbekiston iqtisodiyotiga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. O'zbekiston hukumati globalashuv samarasini maksimal darajada oshirish va u keltirib chiqaradigan muammolarni yengish uchun mamlakatning sarmoyaviy jozibadorligini oshirish, uning eksport bazasini rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, xizmat ko'rsatish va texnologiya sohaslarini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash borasida faol ish olib bormoqda.